

Tanítási tervezet

Az óra időpontja: 2017. április 7.

Iskola, osztály: Nyolcosztályos gyakorló gimnázium; 7. b

Iskola neve és címe: ELTE Radnóti Miklós Gyakorló Gimnázium; 1146 Budapest, Cházár András u. 10.

Tanít: Susóczki Tamás

Témakör megnevezése: Amerika földrajza

Tanítási egység (téma) címe: **Az ellentmondások földjén: Latin-Amerika társadalomföldrajza**

Az óra (jellemző) típusa: új ismereteket szerző és feldolgozó óra

1. Tantervi követelmények

1.1. A tanítási óra oktatási céljai: Latin-Amerikában az egyoldalú gazdaság hátrányainak megértése.

1.2. A tanítási óra képzési, fejlesztési céljai: A kritikai gondolkodás fejlesztése a földrészek társadalmi-gazdasági jellemzői és a természeti adottságok, illetve a földrajzi tényezők életmódot meghatározó szerepének megértésével. A kommunikációs képességek fejlesztése a szövegbeli speciális jelrendszerek működésének megfigyelésével, valamint különböző jellegű információs anyagokban való célszerű kereséssel. Egymással és az egymástól tanulás képességének fejlesztése.

1.3. A tanítási óra nevelési céljai: Elfogadásra nevelés a más kultúrákban lévő életmódok, élethelyzetek megismertetésével.

1.4. Oktatási követelmények:

- a. Fogalmak:
 - új fogalmak: egyoldalú gazdaság, bér munka, világpiaci áringadozás
 - megerősítendő fogalmak: monokultúra, nagybirtok, ültetvény, ásványkincs, kitermelő- és feldolgozóipar
- b. Folyamatok:
 - új folyamatok: nyomor negyed népességének növekedése, az egyoldalú gazdaságból eredő negatív hatások
 - megerősítendő folyamatok: városodás
- c. Összefüggések:
 - új összefüggések: a nagybirtokrendszer és a nyomor negyedek kialakulása közötti kapcsolat, az egyoldalú gazdaság és a világpiaci árak kapcsolata
 - megerősítendő összefüggések: éghajlati viszonyok és a termesztett növények kapcsolata

Fejlesztendő készségek, kompetenciaterületek: Tájékozódás a földrajzi térben, tájékozódás a környezet kölcsönhatásairól, térszemlélet fejlesztése, ismeretszerzés és ismeretfeldolgozás, az egymással való és az egymástól tanulni tudás fejlesztése, megjelenítő képesség fejlesztése.

Főbb tanulói tevékenységek: páros és csoportos munka
során feladatmegoldás

2. Szemléltető és munkaeszközök: Aktív tábla, ppt, nyomtatott segédanyagok a csoportmunkához (szövegek, karikatúrák, ábrák, térkép), nyomtatvány a tényanyag rögzítéséhez.

3. Felhasznált irodalom:

- A NAT2012 alapján készült kerettanterv a földrajz tantárgy 7-8. osztálya számára.
- ALEXA PÉTER, GRUBER LÁSZLÓ, SZŐLLŐSY LÁSZLÓ, ÜTŐNÉ DR. VISI JUDIT (szerk.): Földrajz 7. tankönyv. Oktatókutató és Fejlesztő Intézet, Budapest, 2015.

4. Mellékletek jegyzéke: - 1. Az egyes csoportoknak kiosztandó anyagok gyűjteménye.
- 2. Nyomtatvány a tényanyag rögzítéséhez.

Az óra felépítése

Idő	Az óra menete	Didaktikai mozzanat	Módszer	Munkaforma	Eszköz
0-1'	Az osztály üdvözlése. Adminisztráció				
2-10'	Fogalmi bevezetés.				
3'	Latin-Amerika definiálása, elválasztásának szempontja	Ismétlés	Tanári kérdésfeltevés	Frontális	
5'	Természetföldrajzi viszonyok áttekintése: Latin-Amerikai nagytájak társítása az azokról készült képekhez.	Ismétlés	Páros feladatmegoldás	Pármunka	Aktív tábla, ppt
11-24'	Bőség és egyben szegénység: Latin-Amerika társadalmi viszonyai_csoportmunka				
1'	8 db 4-5 fős csoport kialakítása az ülésrend közelsége alapján.	Feladat kijelölése, csoportok alakulása, segédanyagok kiosztása.	Tanári közlés	Frontális	Kinyomtatott segédanyagok
12'	A kapott segédanyagok alapján és hozzá tartozó kérdések segítségével mondanó alkotása, amelyet az összegzés során a csoport által kijelölt személy prezentál az osztály részére. Csoportok: 2 db: Nagybirtok 2 db: Településföldrajz 2 db: Ültevénny 2 db: Ipari nyersanyagok	<u>Tanár:</u> A diákok munkájának követése, segítése, ellenőrzése. <u>Diákok:</u> szövegértelmezés, ábraelemzés, szövegalkotás.	Csoportos feladatmegoldás	Csoportmunka	Kinyomtatott segédanyagok
25-43'	Bőség és egyben szegénység: Latin-Amerika társadalmi viszonyai_összegzés				
1'	Teremrend visszaállítása, rögzítésre szolgáló lapok kiosztása, házi feladat kijelölése	Feladat kijelölése	Tanári közlés	Frontális	Nyomtatvány a tényanyag rögzítéséhez
17'	A csoportok jelöltjei előadják a csoportok által feldolgozott témákat.	Új ismeretanyag feldolgozása, rendszerezés, értékelés, tényanyag rögzítése.	Tanulói előadás	Frontális	Nyomtatvány a tényanyag rögzítéséhez, aktív tábla, ppt
44-45'	Az óra értékelése. Elköszönés.				

Mellékletek:

1.

Nagybirtok:

JESUS, A NAGYBIRTOKOS BÉRLŐJE

Jesus egy brazil mezőgazdasági munkás és már évtizedek óta dolgozik ő és a családja a belémi nagybirtokos földjének egy parcelláján, ahol cukornádat termelnek. A birtokot bérbe kapták, amiért Jesusnak évente fizetni kell a termés 20 %-val. A megmaradó mennyiségű cukornád a saját vagyona, amit általában elad, és ebből kell élnie egész évben. Az, hogy ez mennyi pénzt jelent, az a felvásárlási ártól függ, ha magas a cukornád világpiaci ára, akkor jól kijönnek az év során az összegből, ha alacsony, akkor nem tudnak megélni. Sajnos már évek óta nagyon alacsony a felvásárlási ár, ezért egyre több hitelt kellett felvennie. A hitelezője a nagybirtokos, ő adja már a munkaruháját is, továbbá a boltjában Jesus már csak hitelre tud vásárolni. Utóbbiak értékét további munkával kell lerónia, de már nem bírja a munkát és azt, hogy nem tud anyagiakban gyarapodni. Éppen ezért fontolgatja, hogy elköltözik Rio de Janeiroba, mert úgy véli, hogy a nagyvárosban majd nagyobb keresetre tehet szert és könnyebben meg tud élni, de több rokona hiába költözött oda nem talált hosszú távú állást, amely következtében anyagi helyzetük még tovább romlott és ők egy a város peremén levő, bádogviskókából álló negyedben tengetik életüket.

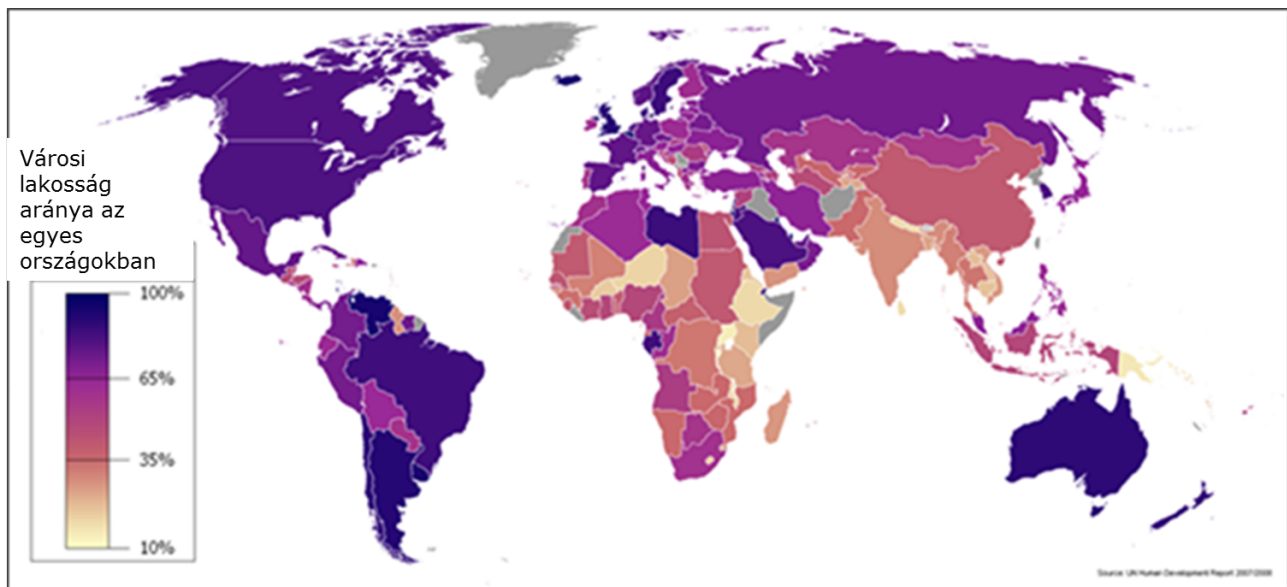

Kérdések:

- Döntően kiknek a kezében összpontosul a termőföldek döntő hányada Latin-Amerikában?
- Milyen ok vezethet ahhoz, hogy a bérlőnek nem éri meg művelnie a földet?
- Jellemzően mely városrész népességét növelik az elszegényedett bérlők?
- Mire akar utalni a karikatúra?

Településföldrajz:

A városi népesség lakónépességhez viszonyított arányának területi megoszlása a világban (2013.)

A VILÁG 50 LEGVESZÉLYESEBB VÁROSÁBÓL 43 LATIN-AMERIKAI

Egy mexikói adatelemző cég a százezer főre jutó gyilkosságok száma alapján 2008 óta minden évben elkészíti a világ ötven legveszélyesebb városának listáját, mely szerint negyvenhét az amerikai kontinensen található, közülük negyvenhárom Latin-Amerikában.

A lista élén 2014-ben immár negyedik alkalommal a hondurasi San Pedro Sula végzett, ahol a százezer főre jutó emberölések száma 171. Második a venezuelai főváros, Caracas, harmadik helyen pedig a mexikói kikötőváros, Acapulco végzett. Előbbi 116, utóbbi pedig 104 gyilkossággal.

Mindhárom országban főleg a drokartellek és bűnszervezetek állnak az erőszakos cselekedetek mögött. Ezek tagjai főként a vidéki területekről felköltözött mezőgazdasági munkások, akik a jobb élet reményében érkeztek a nagyvárosokba, de nem mindegyikük tudott ott munkát találni, ők adják a nyomornegyedek lakóit. A munkanélküliség miatt sokan semmi bevétellel nem rendelkeznek, ezért közülük többen a megélhetéshez szükséges összegeket bűnözéssel teremtik elő.

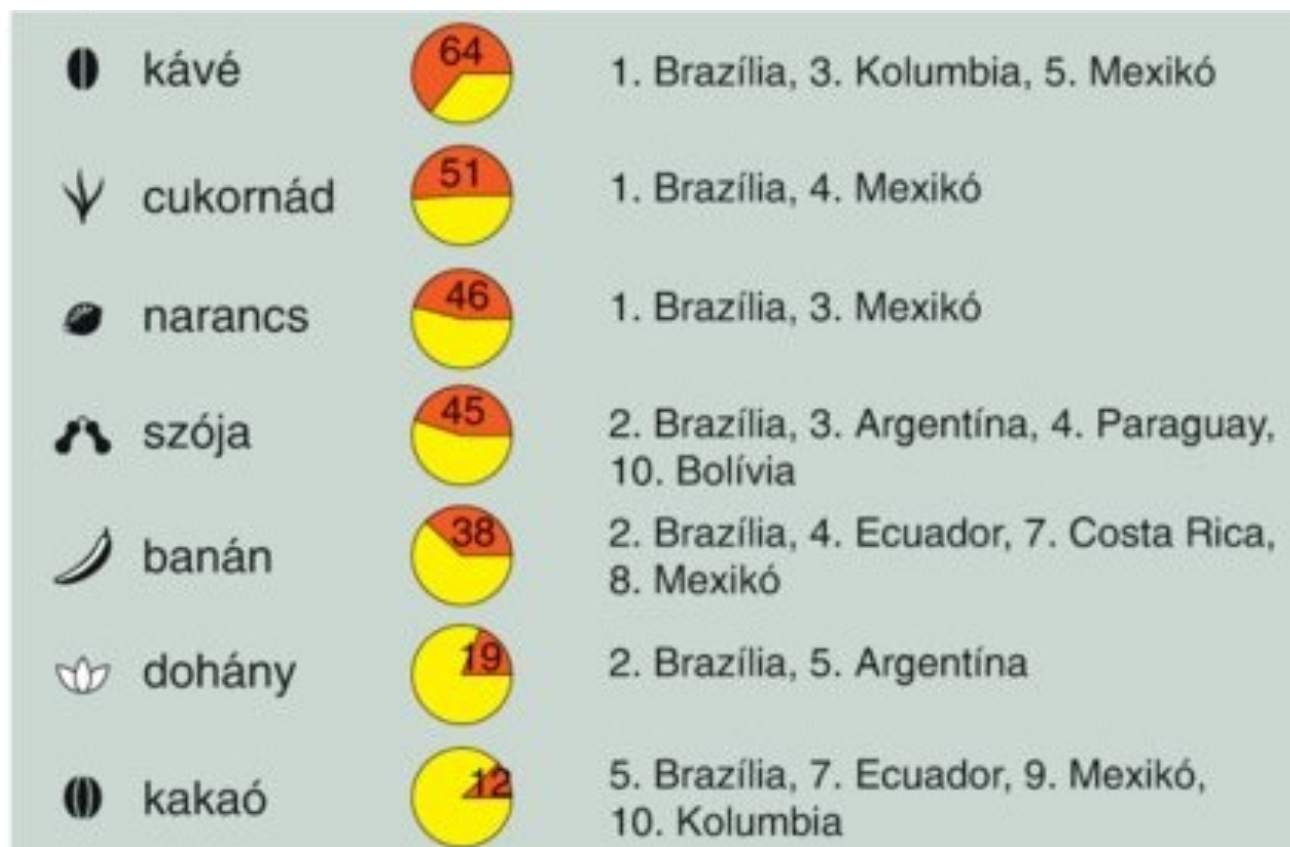
Ne felejtjük el azonban, hogy Latin-Amerika városi lakosságának aránya magasabb a többi kontinens országaihoz képest, ez is oka lehet annak, hogy miért ilyen sok a veszélyes városok száma a térségben.

Kérdések:

- A térkép alapján átlagolva kb. mennyi a latin-amerikai országok városi lakosságának aránya?
- Miért van kiemelkedően sok veszélyes város Latin-Amerikában?
- Miért költöznek fel a városba a vidéki területek lakói? Indokold meg!
- Mire akar utalni a karikatúra?

Ültetvények:

termék	részesedés a világtermelésből (%)	legfontosabb országok és helyük a világranglistán
--------	-----------------------------------	---

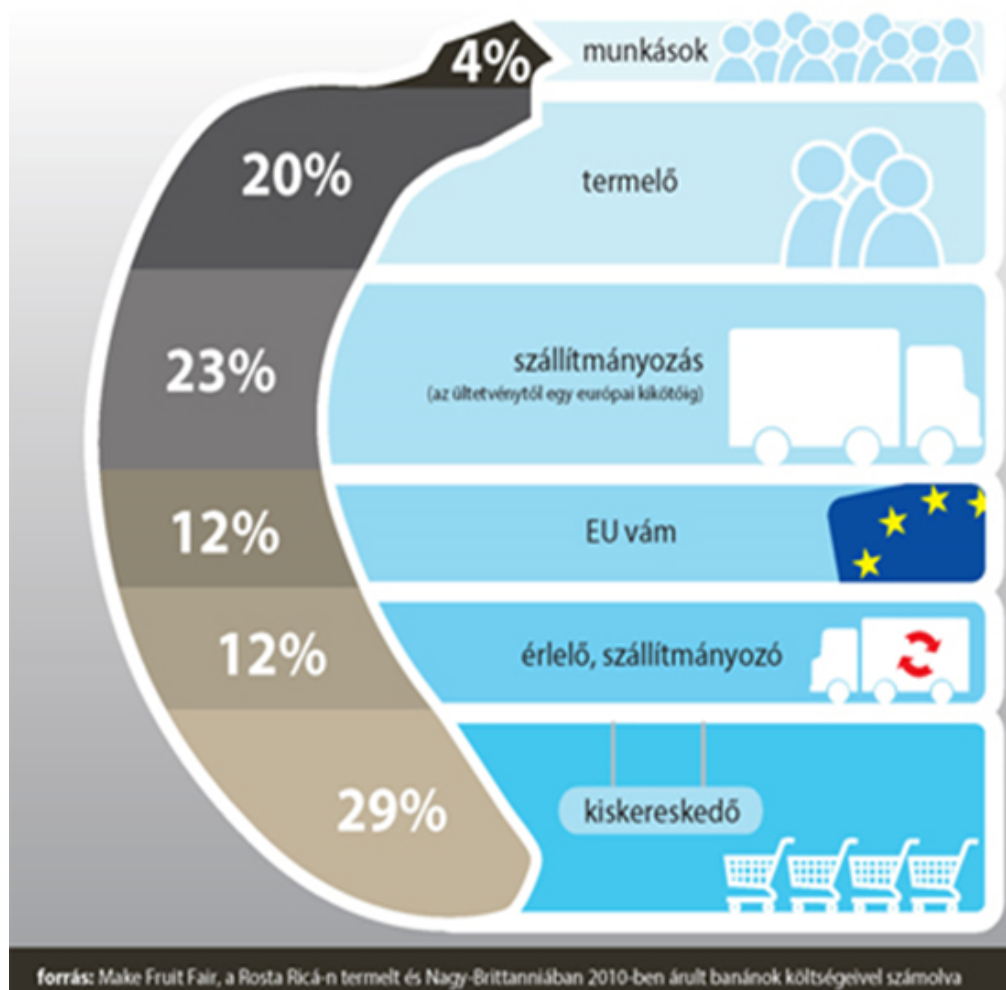
AZ ECUADOR, A BANÁNÜLTETVÉNYEK HAZÁJA

Már a gyarmatosítók felismerték, hogy Ecuadorban nagyon kedvező feltételek adóttak a banán termesztéshez, ezért nagy területeken termelik azóta is. Ez a tevékenység ültetvényeken történik, amelyek szinte az egész tájat beborítják. Az egyenlítői napfény ellen jól véd minket, az ültetvényeken serénykedő bér munkásokat a banán, akár több méter hosszú levele – mondja Rodrigo – de a munka így is nagyon nehéz, mert a banán termése nagyjából 50-60 kg tömegű, és ezt kézzel kell leszüretelnünk, mert nagyon óvatosan kell vele bánni, mivel a még zölden leszedett banánfűtőknek sérülésmentesnek kell maradniuk, hogy a szállítást jól bírják.

A nehéz munkát egy kicsit enyhíti, hogy az ültetvényeken sok gépet használnak, mert így tudnak olcsón termelni. Ez azért fontos, mert az ültetvények a világpiacra termelnek, mivel a terményeket általában a termelő országtól messze adják el. A banánültetvények nagy része, úgymint a többi ültetvénytípus is néhány vállalat kezében vannak, ilyen például az Ecuadorban, de más jelentősebb banántermelő országokban (Columbia, Honduras, Costa Rica stb.) tevékenykedő Chiquita, amely vállalat által termelt banánnal a hazai boltok polcain is találkozhatunk.

Ecuador, és még több latin-amerikai ország fő bevételi forrása tehát a banán termesztéséből származik. Azonban ennek súlyos kockázatai vannak, mivel, ha a banán világpiaci ára alacsony, akkor az országok bevétele jelentősen lecsökken. Ez nemcsak a banántermesztő országokra igaz, hanem minden olyan itteni államra, amelynek exportját döntően mezőgazdasági termények adják.

9. AZ ÜLTETVÉNYTŐL A SZUPERMARKETIG. KINEK MENNYI JUT?

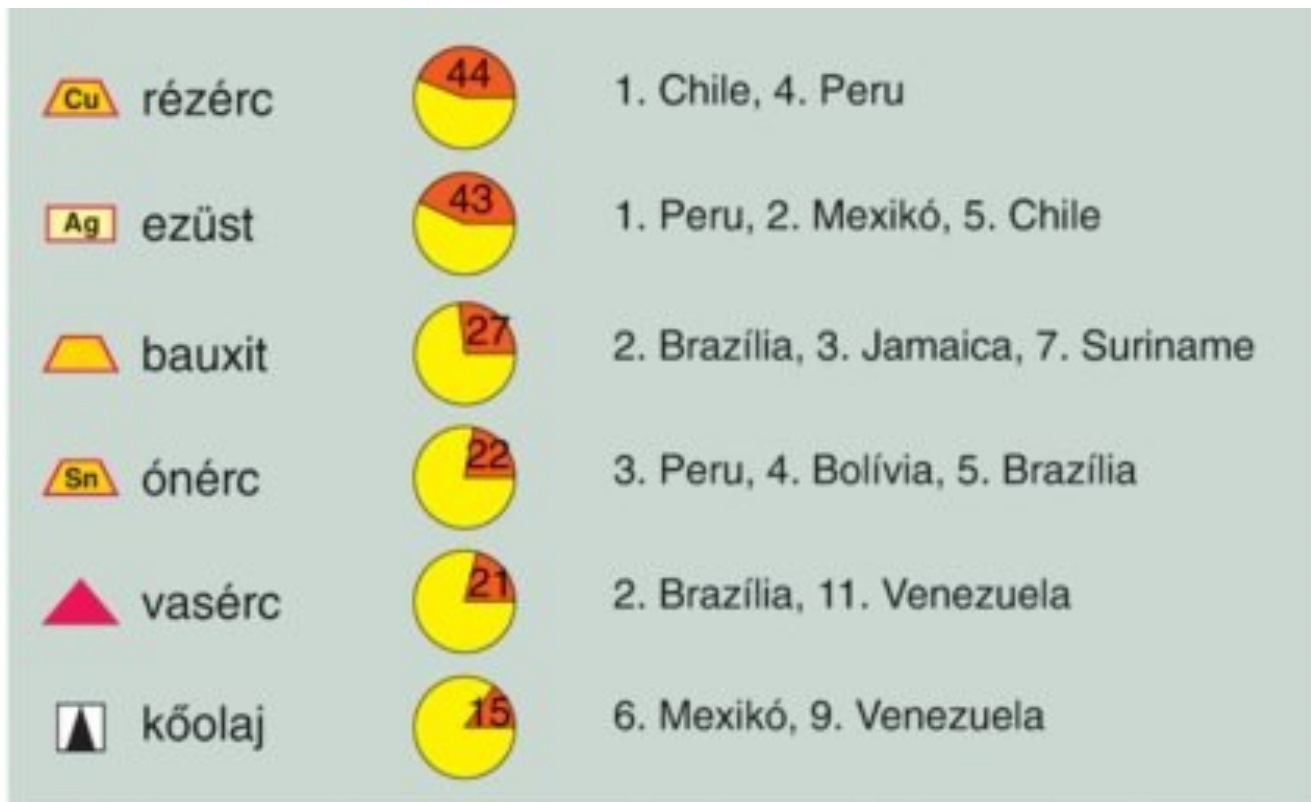

Kérdések:

- Kik termesztettek először ültetvényeken növényeket és manapság hogyan végzik ezt a tevékenységet?
- Jellemzően hol kerülnek elfogyasztásra az ültetvényeken előállított termények?
- Miért érinti kedvezőtlenül a főként mezőgazdasági terményeket exportáló latin-amerikai országok gazdaságát az árak csökkenése?
- Ki jár a legjobban és ki a legrosszabbul a banán termesztése, kereskedelme során?

Ipari nyersanyagok

termék	részesedés a világtermelésből (%)	legfontosabb országok és helyük a világranglistán
--------	--------------------------------------	--

AZ ENSZ SEGÍTSÉGÉT KÉRI A GYÓGYSZERHIÁNY ENYHÍTÉSÉRE A VENEZUELA ELNÖK

Nicolás Maduro, Venezuela elnöke egy rövid televíziós beszédben jelentette be, hogy a probléma miatt az ENSZ illetékeseihez fordult. A venezuelai orvosszövetség információi szerint a kórházak a szükséges gyógyszereknek és a betegek ellátásához nélkülözhetetlen egyéb eszközöknek csupán 3 százalékaival rendelkeznek. A lakosság a létfontosságú gyógyszereket gyakran a feketepiacról vagy külföldről tudja csak beszerezni horribilis áron.

A 30 millió lakosú dél-amerikai ország a kőolaj világpiaci árának zuhanása óta súlyos gazdasági válsággal küzd, ami komoly ellátási gondokhoz vezetett, annak ellenére, hogy Venezuela a világ egyik legnagyobb kőolajvagyonával rendelkezik. Az ország bevételei főként a kőolajexportból származnak, és az utóbbi években nem volt cél, hogy ezen változtassanak, annak ellenére, hogy korábban már mutatkoztak előjelek az olajárcsökkenésre. Pedig jobb lett volna, ha a kormányzat lépéseket tesz, hogy a gazdaság ne csak a nyersanyagexportra épüljön, hanem ezek helyben kerüljenek feldolgozásra és a feldolgozott termékeket exportálják. Ami Venezuelában megtörtént több más a térségben lévő országot is fenyeget, amelyek gazdasága szintén egy-két nyersanyag kivitelére épült ki az utóbbi időben.

Kérdések:

- Mely két fő csoportot tudjuk elkülöníteni a fenti ipari nyersanyagokon belül?
- Mi az oka a venezuelai gyógyszerhiánynak?
- Miért jobb az, ha a gazdaság nemcsak a nyersanyagexportra épül?
- Mire akar utalni a karikatúra?

2.

Az ellentmondások földjén: Latin-Amerika társadalomföldrajza

Nagybirtok:

Döntően kiknek a kezében összpontosul a termőföldek döntő hányada Latin-Amerikában?

Milyen ok vezethet ahhoz, hogy a bérlőnek nem éri meg művelnie a földet?

Mely jellemző városrész népességét növelik az elszegényedett bérlők Latin-Amerikában?

Településföldrajz:

A térkép alapján átlagolva kb. mennyi a latin-amerikai országok városi lakosságának aránya?

Miért van kiemelkedően sok veszélyes város Latin-Amerikában?

Miért költöznek fel a városba a vidéki területek lakói?

Ültetvény:

Kik termesztettek először ültetvényeken növényeket és manapság mik végzik ezt a tevékenységet?

Jellemzően hol kerülnek elfogyasztásra az ültetvényeken előállított termények?

Miért érinti kedvezőtlenül a főként mezőgazdasági terményeket exportáló latin-amerikai országok gazdaságát az árak csökkenése?

Ipari nyersanyagok:

Mely két fő csoportot tudjuk elkülöníteni a latin-amerikai ipari nyersanyagokon belül?

Mi az oka a venezuelai gyógyszerhiánynak?

Miért jobb az, ha a gazdaság nemcsak a nyersanyagexportra épül?